

Nataša Jovičić

Živa Kraus – razgovor nakon posljednje zagrebačke izložbe

Misao, emocija, estetska zanesenost, čulno iskustvo, svijest o sebi i svijetu dio su stvaralačke osobnosti Žive Kraus čiju je biografiju nužno ispisati redom:

- rođena u Zagrebu 1945,
- 1965. diplomira u klasi Raula Goldonija i odlazi na godinu dana na studijski boravak u Fundaciju Karolyi u Vence, u Francuskoj,
- 1973. počinje studij scenografije na Accademia di Belle Arti u Veneciji; radi u zbirci Peggy Guggenheim godinu dana,
- 1974. do 1977. radi u galeriji Cavallino u Veneciji i kao njen suradnik uspostavlja vezu s Galerijama grada Zagreba i suradnju u organizaciji Motovunskih susreta 1975. i 1976.
- 1977. završava studij scenografije. Za galeriju »Diaframma Canon« iz Milana otvara prva galeriju fotografije u Veneciji koju vodi godinu dana,
- 1978. suradnja s Bijenalom. Glavni je i odgovorni urednik općeg kataloga Bijenala,
- 1979. otvara vlastitu galeriju fotografije Ikona Photo Gallery u Veneciji. Od tada do 1983. pripremila je 33 izložbe fotografa iz Evrope i Amerike,

- 1981. s izdavačkom kućom Böhm izdala je knjigu »Venezia, archivio Naya«,
- 1983. prihvaća poziv da oblikuje program umjetničkih izložbi galerija »Sebastian« u Beogradu, Dubrovniku i Varaždinu. Kao urednik likovnog programa »Sebastiana« pripremila je i postavila 140 izložbi,
- 1984. počinje ciklus velikih izložbi fotografije i slikarstva Ikona Gallery New York Venice Joint Collection u različitim izložbenim prostorima Venecije, Firence, Mantove,
- od 1969. izlaže kao slikar na kolektivnim i samostalnim izložbama u Zagrebu, Ljubljani, Veneciji, Bresciji, Bernu...

Kako je Venecija kao izbor prostora utjecala na Vašu slikarsku i galerijsku djelatnost?

Ž.K. Sve počinje u svijesti, u ideji, a realizacija ideje određena je i geografijom. Realizacija je tijelo u prostoru. Moje kretanje proizlazi i iz ljubavi i znatiželje prema gradu. Grad određuje moju akciju. Gradove osjećam kao topose u jednom cirkularnom kretanju. Otići ili ne – svatko sluša sebe samog. Sve se može. Sve je pitanje odluke. Ja sam čovjek pokreta i hoda, živim bez kuće, živim unutar sebe. Imala sam hrabrosti da odem iz ovog ambijenta u kojem sam bila određena, jasna i na neki

način zaštićena i bila sam svjesna da odlazim na otvoreno polje. Sve karakteristike: ne biti nitko, biti sama žena, biti slikar, biti stranac slobodno sam izabrala. Venecija je otok, ona je izolacija, a ja prvenstveno živim u svom atelijeru koji je moj »bunker«. Venecija mi je sasvim sigurno omogućila mirnije ispitivanje sebe same. Onoga časa kada sam otišla u Veneciju bila sam potpuno svjesna da ću se uspjati baviti slikarstvom, da ću uspjati ostati na nogama jer to za mene znači funkcionirati. Egzistencija koja mene ne zanima, koja je minimalna, spona je s realnošću, ona za mene nikada nije značila preživjeti, nego biti i koristan. Dogodila se ta sretna koincidencija, da ne samo što slikam, već je i čitava moja akcija sa svijetom ponovo slika, ponovo vizualni svijet. Ja se osjećam i kao glasnik između djela i publike, jer i prije nego što sam otvorila vlastitu galeriju, radila sam u muzejima i galerijama, u tom uredničkom, galerijskom poslu. Govoreći o mojoj slikarskoj i galerijskoj djelatnosti zapravo govorite o mišljenju o umjetničkom djelu, o njegovoj produkciji i prezentaciji. Mišljenje, iskustvo i znanje omogućuju mi izbor koji je početak produkcije, a produkt je sama prezentacija, izložba. Dakle »izlaganje« materije u mom slučaju jest izložba. Riječ je o dijalogu. Taj je galerijski posao unutar mog života i nikada ga se ne bih usudila raditi

da nemam osjećaj teritorija koji mi nije stran. Smatram da bih ja, ova kva kakva jesam, mogla bilo gdje na isti način funkcionirati, jer je to moj način razmišljanja i stvaranja, ali s druge strane sasvim je sigurno da je Venecija kao prostor formiranja i brušenja tih želja i iskaza ipak bila sretnija nego neki drugi grad. Isto tako sam onoga časa kada sam otišla u Veneciju bila svjesna da ću u njoj imati mogućnosti samoće i izolacije, što znači koncentraciju. Ta izolacija i koncentracija bile bi neostvarive u nekom gradu poput Zagreba ili Parisa. Jedan živi grad tjera na sudjelovanje. Venecija mi svojim idealnim prostorom (ispraznjenim) služi za virtualne, idealne mogućnosti. No, »bunker« bi se vjerojatno i negdje drugdje dogodilo, ali ne bi bio toliko gol i moj. Teritorij jest važan. Ja sam izabrala Veneciju kao što sam izabrala i svoje kretanje. Ja sam van svih struktura, ja sam vojnik na frontu bez uniforme. Ne pripadam ni jednoj vojsci. To je izbor.

Kada kažete »moja akcija sa svijetom ponovo je slika, ponovo vizualni svijet« objašnjavate li time koncepciju »živjeti u slici«

Ž.K. Moja akcija, govor sa samom sobom, jest moja slika, moje slikarstvo. Moja akcija sa svijetom ponovo je slika, ponovo vizualni svijet,

jer svaka izložba jedna je jedinstvena izložba-slika, slika koja mora imati svoju cjelovitost, svoje tijelo, mora postojati sama po sebi slijedeći vlastite zakonitosti, sadržavati objašnjenje (prevedeno značenje) zbog čega postoji, a mora sadržavati i stvar po sebi – djelo samo. Djelo je glavni protagonist izložbe. Djelo stvara prostor, čitanje, ritam, svjetlo. Iz djela izlazi događaj, predstava-izložba. Ili... izložbu možemo usporediti sa teatrom: to je interakcija između scene i gledališta.

Često spominjete »funkcioniranje«. Što znači funkcionirati kao slikar? Omogućuje li funkcioniranje integraciju s prostorom tj. geografijom?

Ž.K. Funkcionirati kao slikar znači učiniti djela-slike. Drugo je pitanje znači li funkcionirati kao slikar, funkcionirati i u društvu kao slikar. Postojati u društvu kao slikar znači da djelo ima odgovor, svoj život, svrhu. Funkcioniranje, ako je autentično i proisteklo iz prave motivacije, odnos je sa svijetom za svijet.

Vaše iskustvo kretanja kroz različite prostore u kojima djelujete kao stvaralac, odrazilo se i na Vaše slikarstvo. Na izložbi održanoj u Veneciji 1975. nazivi crteža su »Projekcija«, »Transformacija«, »Otisak«. Na izložbi u Zagrebu (Karas) 1988.: »Let«, »Želja«, »Odlazak«, »Dolazak«. Čine li i nazivi dio geografsko-vremenskog kontinuuma? Može li se i na osnovi toga govoriti o putu i vremenu?

Ž.K. Kada slikam upotrebljavam tu krhku materiju (ugljen, pastel, prah) koja ima karakteristiku pokretljivosti, mobilnosti o kojoj ste me pitali na početku razgovora.

Crtež je direktan zapis moga unutrašnjeg saznavanja na razini psihe i tijela. Nazivi »Transformacija«, »Otisak« samo su zbog toga što je po-

stignut jedan znak, jedna forma koja je transformacija jednog događaja, ne u smislu anegdote ili priče, već koji ima vrlo određenu svijest o tome što jesam, kao biće, kao tijelo. Osjeća se trag ugljena koji je isto tako užasno zarezan i istodobno užasno krhak kao ljudski život, kao moment svjetla i mraka. To iscertavanje, takav zapis, ima moment shvaćanja svijesti, ispitivanje unutrašnjeg, i automatski je to moment egzistencijalnog određivanja, naravno to je onda i biografski moment. Da se taj dugi niz crteža iz 1972–76. nije dogodio, izložba 1988. u Karasu bila bi možda nemoguća, jer su ti crteži bili određeni znakom, određenjem tijela, određenjem unutrašnje slike. A nazivi »Dolazak«, »Odlazak« nekakve su senzacije. Odlazak od jedne spoznaje, događaja, odlazak k nečem drugom; a »Dolazak« je uvijek novi horizont ali i svijest da je to jedna jasna točka. A kako određujem prostor u slici i koju materiju upotrebljavam – sve je to određeno tijelom.

Zašto slikarstvo i vlastito tijelo?

Ž.K. Vizualno je vezano za tijelo. Spoznavanje umjetnosti i čin slikanja vezani su za oko. Početak i zaključak jesu oko. Sve se događa preko oka i pogleda. Ali oko ne gleda samo, već čitavo tijelo govori, tijelo govori na osnovi svoga iskustva i osjećanja. U mom radu izbor materijala vezan je uz taktilno ali i uz vizualno. Čini mi se da kao slijepa mogu vidjeti ili kao slijepa raditi, ali mogu biti slijepa samo zato što gledam. Početak je slike pokret tijela jer slika nije samo odnos sa svijetom, već je naš unutrašnji svijet – svijet o sebi, u sebi. U mom slikarstvu koje je do te mjere direktno (izravno u gesti, osjećanju, želji, svjetlu) naravno da je tijelo prvo koje govori. Govori kao nosilac moga bića.